

MUISTIO

Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaava

Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu

Paikka Teams-etäyhteys
Aika maanantai 23.2.2026 klo 14–16

Paikalla

Ari Pesonen	Lapin liitto
Juha Piisilä	Lapin liitto
Tiina Elo	Lapin liitto
Minttu Peuraniemi	Lapin liitto
Olli Hokkanen	Sodankylän kunta
Raisa Kiimamaa	Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue, poistui 15.45
Katri Sihvola	Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue
Tommi Maasilta	Arktisen Lapin ympäristönsuojelu
Sari Niemi	Pelkosenniemen kunta
Laura Lakso	Pelkosenniemen kunta
Janne Uusitalo	Pelkosenniemen kunta, poistui 15.24
Marianne Juntunen	Pelkosenniemen kunta
Janne Nulpponen	Lupa- ja valvontavirasto
Taina Törmikoski	Lupa- ja valvontavirasto
Riikka Juutinen	Lupa- ja valvontavirasto
Olli Mourujärvi	Lapin elinvoimakeskus
Juha Tapio	Lapin elinvoimakeskus
Päivi Kainulainen	Lapin elinvoimakeskus
Päivi Maaranen	Museovirasto, poistui 15.41
Jari-Matti Kuusela	Lapin maakuntamuseo
Jani Hiltunen	Lapin maakuntamuseo
Petteri Katajisto	Ympäristöministeriö
Jarkko Vesa	Työ- ja elinkeinoministeriö
Sanna Hast	Paliskuntain yhdistys
Pauliina Kulmala	Metsähallitus
Seppo Serola	Väylävirasto
Timo Rantala	Lapin pelastuslaitos
Pirjo Pellikka	Ramboll
Juha Riihiranta	Ramboll
Pertti Lamberg	AA Sakatti Mining Oy
Anne Valkama	AA Sakatti Mining Oy
Matti Kautto	Maankäyttöpalvelut Kautto

1. Neuvottelun avaus ja järjestäytyminen

Suunnittelujohtaja Ari Pesonen avasi neuvottelun klo 14.02. Valittiin Pesonen neuvottelun puheenjohtajaksi ja Juha Riihiranta sihteeriksi.

2. Todetaan neuvottelussa läsnä olevat ja neuvotteluun kutsutut tahot

Käytiin läpi läsnä olevat sekä neuvotteluun kutsutut tahot. Sovittiin, että kaivosyhtiön edustajat eivät ole läsnä neuvottelussa kohdassa 6.

3. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin toimitetun mukaisesti.

4. Sakatin kaivoshankkeen tilanne tiedoksi

Pertti Lamberg kertoi kaivoshankkeen tilanteesta. Parhaillaan tehdään teknisiä tutkimuksia ja kannattavuusarvioita. Lisäksi kaivosyhtiö on valmistellut kompensaatiosuunnitelmaa. Tarkoituksena on, että kompensatioiden kautta Viiankiaavan Natura-alue laajenisi. Kompensaatiosuunnitelmassa on tarkoitus käyttää yksityiskohtaista Boost-laskentaa. Ympäristölupahakemus on tarkoitus jättää vuoden 2026 aikana. Anglo American on yhdistymässä kanadalaisen Teck Resources Limitedin kanssa.

5. Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan ehdotuksen käsittely

Pirjo Pellikka esitteli vaihemaakuntakaavaehdotuksesta saatuja viranomaislausuntoja ja niihin laadittuja alustavia vastineita teemoittain. Pellikan esitys on muistion liitteenä.

Lausunnoissa on nostettu esiin mm., että

- valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulee huomioida ja yhteensovittaa kaavaratkaisussa
- Natura-arviointi tulee huomioida ja siihen liittyä epävarmuuksia
- kaavan hyväksyminen edellyttää luonnonsuojelulain 39 §:n päätöstä
- kaavaehdotuksen nat-2-merkinnän ja mineraalipotentialisen alueen ohjausvaikutus on epäselvä
- maanalaisen kaivoksen osalta kaava on nykyisen soidensuojelulainsäädännön vastainen, joten kaavan hyväksyminen edellyttää soidensuojelulain muuttamista Natura-poikkeamispäätöksen ohella
- kaavamääräyksissä ei ole tarpeen toistaa lain velvoitteita
- yleismääräyksissä tulee todeta, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa vältetään, lievennetään ja kompensoidaan luontotyyppeihin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia
- ohjeellisesta voimajohdosta puuttuu suunnittelumääräys
- kaivostoiminnan edistäminen suojelualueella ei ole kestävä alue- ja luonnonvarapolitiikan mukaista, eikä linjassa luontokadon pysäyttämiseen liittyvien tavoitteiden ja sitoumusten kanssa
- EK-1-aluevaraus on tarpeettoman laaja
- SL-1-aluevaraukseen on sisällytettävä yksityiset luonnonsuojelualueet
- kaavaratkaisun on oltava sellainen, että se mahdollistaa ainoastaan Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyn mukaisen hankkeen toteuttamisen
- maanalaiset toiminnot, maankäytön ulottuvuudet ja sijoittuminen on esitettävä tarkemmin
- kaavamääräyksiin on lisättävä velvoite minimoida poronhoidolle aiheutuvat haitat yhteistyössä paliskuntien kanssa
- haitallisia vaikutuksia ei ole tuotu oikealla tavalla esiin kaavaselistuksessa
- vaikutusarviointi on poronhoidon osalta puutteellinen
- kaivostoiminnan osoittaminen pohjavesialueelle ei täytä maakuntakaavan sisältövaatimuksia
- kiinteät muinaisjäännökset tulisi merkitä kaavakarttaan
- vesistövaikutuksia tulee tarkentaa

Alustavissa vastineissa todetaan mm., että

- täydennetään yksityiskohtaista suunnittelua ohjaavia kaavamääräyksiä ja taulukkoa, miten VATit on huomioitu kaavaratkaisussa
- Lapin liitto pyytää valtioneuvostolta luonnonsuojelulain 39 §:n mukaista päätöstä, joka mahdollistaisi vaihemaakuntakaavan hyväksymisen
- kaavan hyväksymisen edellytyksenä on, että valtioneuvolta saadaan myönteinen päätös, jonka yhteydessä on määrättävä heikennyksen korvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä.
- sidotaan kaavaratkaisu Natura-arvioinnissa ja lausuntomenettelyssä todettuun laajuuteen
- poistetaan nat-2-kaavamerkintä

- täydennetään mineraalipotentialaisen alueen kaavamääräystä ja kuvausta
- korjataan kaavaselostukseen kaavan hyväksymisen edellyttävän muutosta soidensuojelulainsäädäntöön
- harkitaan seuraavan määräyksen lisäämistä koskien koko kaava-alue: alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee pyrkiä välttämään ja lieventämään kaava-alueen suojeltuun lajistoon ja luontotyyppeihin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia
- uuden voimajohdon suunnittelumääräykset lisätään koskemaan myös ohjeellista voimajohtolinjaa
- täydennetään SL-1-merkinnän selitystä
- aluevaraukset on tehty alustavien suunnitelmien mukaisesti ja niiden vaikutukset on arvioitu YVA:ssa ja Natura-arvioinnissa
- jatkosuunnittelu tulee toteuttaa siten, ettei hankkeesta aiheudu merkittävämpiä vaikutuksia kuin Natura-arviointimenettelyssä on todettu
- kaivosalueeseen sisältyy kaivosteollisuusalueen lisäksi maanalaiset tunnelit ja niihin liittyvät toiminnot, joista osa on maan päällä
- maakuntakaavan yleispiirteisyyden vuoksi ainoastaan suojelualueelle sijoittuvat maanalaiset kaivostoiminnot esitetään maanalaisella merkinnällä
- täydennetään EK-1- ja ek-ma-suunnittelumääräyksiä niin, että kaavan toteutuksen vaikutukset Natura-verkostoon kuuluvan alueen luonnonarvoihin eivät ole Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyssä arvioituja merkittävämpiä
- Oraniemen paliskunnan ja kaivoshankkeen kesken on yhteistyöryhmä, joka seuraa ja arvioi hankkeen vaikutuksia tutkimusvaiheesta aina tuotantoon asti
- haittavaikutusten korvaamisia käsitellään viranomaisten toimesta kaivoslupaprosessissa
- paliskuntien kanssa toteutetaan PHL 53 §:n mukaiset neuvottelut
- täydennetään kaavaselostuksen nykytilaa, vaikutusten arviointia ja haittojen lieventämistä poronhoidon täydennysselvityksestä
- vaikutusten arvioinnin mukaan kaivostoimintojen aiheuttama pohjaveden aleneminen voi vaikuttaa vähäisesti pohjavesialueen määrälliseen tilaan
- kiinteät muinaisjäännökset tulee huomioida yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa muinaismuistolain mukaisesti
- Kemijoen valuma-alueen vesistövaikutukset on arvioitu Kemijärvelle saakka ja yhteisvaikutukset huomioitu YVA-menettelyssä

Pirjo Pellikka esitteli lausuntojen perusteella päivitettyä kaavakarttaa. Pellikan esitys on muistion liitteenä.

6. Viranomaisten puheenvuorot

AA Sakatti Mining Oy:n edustajat Pertti Lamberg, Anne Valkama ja Matti Kautto poistuivat neuvottelusta tämän kohdan käsittelyn ajaksi.

Sodankylän kunta / Olli Hokkanen

Sodankylän kunta kiinnittää huomiota tielinjauksiin, jotka on osoitettu vaihemaakuntakaavassa. Molemmat tiet ovat hyvin esillä kaavassa. Päätös linjauksista tehdään osayleiskaavoissa. Kunnassa keskustellaan kirkonkylän osayleiskaavasta, jonka valmisteluaineisto tulee luonnoksena uudelleen nähtäville.

Pelkosenniemen kunta / Sari Niemi

Kunnalla on huoli vesistövaikutuksista ja kaivosten yhteisvaikutuksista. Kunta esittää riittävän vesistötarkkailuverkoston perustamista. Kaavaan tulisi kirjata velvoite, että kaavalla ei saa heikentää Kitisen ja Kemijoen luontoarvoja. Pelkosenniemen kunta haluaa tietää, mitä kautta kaivosliikenne kulkee. Valtatie 5 sijoittuu Pelkosenniemen kylän kautta, jossa liikennettä on jo nyt melko paljon. Liikenteen yhteisvaikutusten arviointiin ei vastattu vastineessa. Kompensaatiosuunnitelmaa on tarkasteltava laajemmin kuin porotalouden näkökulmasta.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue/ Katri Sihvola

Liikenne tulee lisääntymään Sodankylän keskustassa, mikä voi vaikuttaa mm. viihtyvyyteen ja ilmanlaatuun. Lisääntyvä raskas liikenne heikentää liikenneturvallisuutta valtatiellä 5. Tulisiko onnettomuusriskit ottaa huomioon kaavaselostuksessa? Liikenneturvallisuuden heikentyessä myös pohjavesialueisiin kohdistuvat riskit lisääntyvät. Miten kaivoksen valaistusvaikutukset voidaan ottaa huomioon?

Arktisen Lapin ympäristönsuojelu / Tommi Maasilta

Ei kommentoitavaa.

Lapin elinvoimakeskus / Päivi Kainulainen

Lausuntopyyntö ei ole tavoittanut Lapin elinvoimakeskusta, saapunut 17.12.2025 Lapin ELY-keskukseen. Poroselvitys on hyvä asia.

Lapin elinvoimakeskus / Olli Mourujärvi, Juha Tapio

Aluevaraussuunnitelma on vireillä. Yleiskaavaratkaisut tulevat vaikuttamaan valtatie 5 suunnitteluun ja toteuttamiseen. Ei huomautettavaa vastineisiin. Osayleiskaavassa ratkaistaan yhdystievaihtoehto.

Lapin maakuntamuseo / Jari-Matti Kuusela, Jani Hiltunen

Arkeologian kannalta selvitykset ovat riittäviä ja huomioitu. Kiinteiden muinaisjäännösten suojelu varmistetaan parhaiten, jos ne osoitetaan vaihemaakuntakaavassa. Rakennetun kulttuuriympäristön osalta maakuntamuseo yhtyy lausuntoonsa.

Lupa- ja valvontavirasto / Janne Nulpponen

Kyse on yksittäisen hankkeen kehittämisestä, mikä vaikuttaa myös vaihemaakuntakaavan suunnittelutarkkuuteen. Lupa- ja valvontavirasto kannustaa laatimaan kaavan niin, että kaavaratkaisu kohdistuisi arvioidun hankkeen edistämiseen. Ei ole mahdollista piiloutua maakuntakaavan yleispiirteisyyden taakse. Vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida, minkälaisia hankkeita kaavamerkinnot ja suunnittelumääräykset mahdollistavat ja mitä eivät. EK-1-aluevarausta tulisi muuttaa pienemmäksi. Natura-alueella ek-ma-merkinnän osalta on harkittava kaivosalueen pinta-alan projisointia. Merkinnot mahdollistavat nyt monenlaisten hankkeiden toteutumisen. Esimerkiksi vaikutukset pohjavesiin voivat poiketa nyt suunnitteilla olevasta hankkeesta, jos kaivostoiminnot sijoittuvat eri tavalla. Toisenlainen hanke voisi olla ristiriidassa pohjavesialueiden kanssa. Alueen yksityiskohtaisessa suunnittelussa on varmistettava, ettei Viiankaavan Natura-arvoja heikennetä Mineraalipotentiaalinen alue monimutkaistaa kaavan ohjausvaikutusta ja tulkitsemista. Liitossa on harkittava, että kaavaratkaisu on riittävän yksityiskohtaisesti määritelty. Kun puhutaan LSL:n mukaisista luontoarvoista, sanamuotojen tulisi olla ehdottomampia (esim. ei pyrkä välttämään, vaan tulee välttää). Ohjeellisen voimajohdon kaavamääräyksen sanamuodossa on oltava tarkka, jotta määräys ohjaisi yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja toteuttamisesta Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyssä (2025) todetusti. Maakuntakaavan tarkoitus on täsmentää, miten lainsäädäntöä huomioidaan. Viittauksia lainsäädäntöön ei tarvita, vaan todetaan, kuinka yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa lainsäädäntö on otettava huomioon. Terminologiaa on paikallaan yhtenäistää kaavaselostuksessa.

Lupa- ja valvontavirasto / Taina Törmikoski.

Ei lisättävää.

Lapin Pelastuslaitos / Timo Rantala

Ei kommentoitavaa.

Metsähallitus / Pauliina Kulmala

Ei kommentoitavaa. SL-1-alueen lausuntoon on vastattu hyvin.

Museovirasto / Päivi Maaranen

Ei kommentoitavaa.

Paliskuntain yhdistys / Sanna Hast

Kysymyksessä on hyvin poikkeuksellinen maakuntakaava. Paliskuntien alueilla on useita kaivoshankkeita vireillä ja olemassa olevaa kaivostoimintaa sekä muutakin maankäyttöä. Vaihemaakuntakaavassa ratkaistavat asiat tulevat vaikuttamaan laajalle alueelle. Kaavan vaikutukset tulevat olemaan laajemmalla kuin tämän yksittäinen hanke: punnittavaksi tulevat kaivostoiminnan ja luonnonsuojelun sovittamaton ristiriita ja toisaalta poronhoidon kannalta kumulatiivisten haittojen ja yhteisvaikutusten hallinta. Kumulatiivisten vaikutusten arvioinnissa ei huomattavan haitan aiheutumista ole kyetty rajaamaan ulos. Miten pystytään varmistamaan, että

poronhoidolle ei aiheudu huomattavaa haittaa? Paliskuntien yhdistyksen kanta on, että vaikutuksia ei ole arvioitu riittävällä tavalla. Ei voida poissulkea huomattavaa haittaa. Näkemyksiä on nostettu esiin lausunnossa.

Työ- ja elinkeinoministeriö / Jarkko Vesa

Ei kommentoitavaa.

Väylävirasto / Seppo Serola

Ei kommentoitavaa. Väylävirasto odottaa vaihemaakuntakaavaprosessin ja osayleiskaavoituksen etenemistä.

Ympäristöministeriö / Petteri Katajisto

Kun kyseessä on tiettyä hanketta varten laadittava vaihekaava, jossa on vielä erityisesti kyse vaikutuksista Natura-alueisiin, voivat vaatimukset maakuntakaavan tarkkuuden ja sen tulkinnan joustavuuden osalta olla jossain määrin tiukempia kuin maakuntakaavalle yleensä. Kaavaratkaisun tulee olla linjassa tehtyihin selvityksiin nähden. Onko tarvetta täsmentää kaivosaluetta ja maanalaista kaivosaluetta kaavakarttaan? Rakentamisrajoituksen osalta on syytä pohtia, mitä merkintöjä se koskee. Rakentamisrajoitusta ei yleensä laajenneta ohjeellisiin kaavamääräyksiin (ohjeellinen/vaihtoehtoinen yhdystie, ohjeellinen voimajohto). Kaikilla viranomaisilla on mahdollisuus antaa lausunto myös seuraavan kuulemisen yhteydessä.

7. Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan arvioitu jatkoaikataulu tiedoksi

Ari Pesonen kertoi, että Lapin liiton hallitus käsittelee vaihemaakuntakaavan vastineita ja kaavaehdotuksen julkisesti nähtäville asettamista 19.3.2026. Tarkoitus on, että kaavaehdotus on nähtävillä maaliskuussa siten, että yleisötilaisuus järjestetään 31.3.2026. Lapin liiton hallituksen on tarkoitus käsitellä vastineita 13.5.2026. Tavoitteena on, että Lapin liiton hallitus tekee 13.5.2026 esityksen valtioneuvostolle LSL 39 §:n mukaisen päätöksen tekemisestä.

Juha Piisilä kertoi, että ehdotusvaiheen kuulemisesta tiedotetaan viranomaisia, mutta erillistä lausuntopyyntöä ei lähetetä.

8. Muut asiat

Juha Piisilä toi esiin, että Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on 18.2.2026 antanut päätöksen, jolla Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 hyväksymispäätöstä koskevat valitukset on kumottu.

9. Neuvottelun päättäminen

Puheenjohtaja päätti neuvottelun klo 16.00.

Liite

Pirjo Pellikan esittelyaineisto vaihemaakuntakaavaehdotuksen viranomaislausunnoista, alustavista vastineista ja päivitetystä vaihemaakuntakaavakartasta.